

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu bez udziału stron w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
w dniu 27 listopada 2025 r.

wniosku prokuratora

o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego
wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie I ZI 44/25, o zezwolenie na
pociągnięcie sędziego Sądu Najwyższego do odpowiedzialności karnej,
na podstawie art. 29 § 5, 9 i 10 ustawy o Sądzie Najwyższym

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

W sprawie o zezwolenie na pociągnięcie sędziego SN do odpowiedzialności karnej, oznaczonej sygnaturą I ZI 44/25, wnioskodawca (prokurator) wniósł o stwierdzenie, że sędzia Sądu Najwyższego Marek Dobrowolski, wyznaczony do składu do rozpoznania sprawy immunitetowej, nie spełnia wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i postępowania po powołaniu oraz wyłączenie go od rozpoznania tej sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Jednym z wymagań formalnych wniosku złożonego przez powoda jest „*przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie*” (art. 29 § 9 pkt 2 u.s.n.). Z

kolei na podstawie art. 29 § 5 u.s.n. żądanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności należy uzasadnić okolicznościami danej sprawy mogącymi doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących składającego wniosek oraz charakteru sprawy.

Wnioskodawca w ogóle nie odniósł się do okoliczności sprawy I Z1 44/25. Z wniosku nie wiadomo, w związku z jakimi zarzutami został złożony wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego SN do odpowiedzialności karnej. Przy tym pominięcie okoliczności sprawy nie jest przeoczeniem. Wnioskodawca twierdzi, że art. 29 § 5 u.s.n. w zakresie, w jakim wymaga powiązania wniosku z okolicznościami danej sprawy, jest sprzeczny z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej; EKPC), i w tym zakresie przepis ten należy pominąć na podstawie art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

Hipotetyczna sprzeczność ustawy z EKPC lub innym aktem prawa międzynarodowego byłaby podstawą do orzekania z pominięciem ustawy (art. 91 ust. 2 i 3 Konstytucji) tylko w przypadku zawierania przez prawo międzynarodowe normy mogącej być podstawą rozstrzygnięcia. Tymczasem EKPC nie reguluje podstaw wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności, więc nie może być stosowana przy ocenie wniosku. Ani EKPC, ani żaden inny akt prawa międzynarodowego w ogóle nie przewiduje wniosku tego rodzaju, jak uregulowany w art. 29 § 5 u.s.n., więc prawo międzynarodowe nie może stanowić o podstawach wniosku tego rodzaju. Gdyby nawet powołane przez wnioskodawcę orzecznictwo SN i ETPC prowadziło do wniosku, że EKPC wymaga istnienia w prawie krajowym wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności i na dodatek art. 29 § 5 u.s.n. reguluje tę instytucję niezgodnie z Konwencją, to odpowiednia zmiana ustawy należy do władzy ustawodawczej.

Wnioskodawca zarzuca niezgodność z art. 6 EKPC tylko fragmentu art. 29 §

5 u.s.n. i twierdzi, że w pozostałym zakresie przepis ten może być stosowany. Jednak przesłanki wniosku oraz wymóg ich pełnego przytoczenia pod rygorem odrzucenia wniosku (art. 29 § 9 pkt 2 i § 10 u.s.n.) mają głębokie uzasadnienie konstytucyjne i Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do modyfikowania przepisu pod pozorem jego częściowej niezgodności z EKPC. Ustawodawca w art. 29 § 5 u.s.n. wykluczył abstrakcyjne badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności, bez związku ze sprawą, i dopuścił stosowanie tej instytucji tylko, gdy w okolicznościach konkretnej sprawy pozostałe fakty przytoczone na uzasadnienie wniosku wskazują na możliwość braku niezawisłości lub bezstronności sędziego przy rozstrzyganiu tej konkretnej sprawy.

Możliwość braku niezawisłości lub bezstronności sędziego przy rozstrzyganiu konkretnej sprawy jest podstawą wyłączenia sędziego SN na podstawie art. 40 i 41 k.p.k. Ustawodawca wprowadził dodatkowy wniosek o wyłączenie, uregulowany w art. 29 § 5-25 u.s.n., w celu umożliwienia stronie podniesienia okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego w ramach uzasadniania zagrożenia braku niezawisłości lub bezstronności przy rozstrzyganiu tej konkretnej sprawy. Art. 29 § 3 u.s.n. zabrania składowi Sądu Najwyższego, rozpoznającemu wniosek o wyłączenie w trybie art. 42 k.p.k., oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Granica między oceną okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego jako mogących wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w konkretnej sprawie, a oceną uprawnienia tego sędziego do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości w ogólności, nie zawsze jest wyraźna. Wniosek uregulowany w art. 29 § 5-25 u.s.n. przesądza o legalności uwzględnienia okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego przy rozstrzyganiu wniosku o wyłączenie sędziego w tym trybie. Poza tą jedną różnicą przesłanki wyłączenia sędziego na podstawie z art. 40 i 41 k.p.k. oraz z art. 29 § 5 u.s.n. w istocie są takie same - są to okoliczności stanowiące zagrożenie dla bezstronności sędziego, a

przynajmniej mogące wywoływać wątpliwości w tym zakresie u stron. Wyłączenie sędziego bez związku z okolicznościami konkretnej sprawy w istocie stanowiłoby przestankowe uznanie, że sędzia nie jest uprawniony do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości lub jego uprawnienie jest ograniczone (np. wyłączone są nich sprawy immunitetowe). Takie orzeczenie wprost naruszałoby art. 29 § 3 u.s.n. oraz służyło osiągnięciu celu sprzecznego z art. 180 pkt 1 i 2 Konstytucji.

Wnioskodawca świadomie pominął element uzasadnienia wniosku konieczny do jego merytorycznego rozpoznania, a tym samym wniosek podlega odrzuceniu na podstawie art. 29 § 9 pkt 2 i § 10 u.s.n.

Wnioskodawca podnosi znajomość sędziego M. Dobrowolskiego z sędzią SN objętą wnioskiem o uchylenie immunitetu. Tego rodzaju okoliczność może być podstawą wniosku uregulowanego w art. 41 i nast. k.p.k., lecz nie wniosku z art. 29 § 5 u.s.n. Więc już tylko na marginesie, poza zakresem badania wymagań formalnych wniosku, należy zwrócić uwagę, że wnioskodawca nie podnosi znajomości sędziów na gruncie prywatnym, a jedynie na kontakty zawodowe: wspólne zasiadanie w Kolegium SN oraz udział w tych samych konferencjach. Zasiadanie w Kolegium SN dotyczy znikomej części sędziów SN, lecz w przypadku konferencji naukowych prawdopodobnie nie ma sędziów SN, którzy w ogóle nie uczestniczą w konferencjach naukowych. Uzasadnienie wniosku w tej części w istocie podważa możliwość orzekania w sprawie sędziego SN niemal każdego innego sędziego SN. Istnieją poważne argumenty za powierzeniem rozpoznawania spraw immunitetowych i dyscyplinarnych sędziów SN innemu organowi niż Sąd Najwyższy. Z drugiej strony wzgląd na niezawisłość nakazuje ostrożność w poddawaniu spraw sędziów SN innym sądom lub organom. Ugruntowana tradycja niemal na całym świecie pozostawia te sprawy w sądach najwyższych (w państwach czerpiących z tradycji prawa angielskiego zdarza się, że w niektórych z tych spraw decyduje parlament lub sąd wyłoniony z członków parlamentu). Decyzja o wyborze właściwego modelu rozpoznawania spraw immunitetowych sędziów SN

należy do ustawodawcy, a wnioskodawca kwestionuje obowiązujące przepisy.

Jednym z argumentów za wyłączeniem sędziego M. Dobrowolskiego było powołanie go na urząd sędziego SN na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa po wejściu w życie nowelizacji ustawy o KRS z 8 grudnia 2017 r. Dlatego wnioskodawca wniósł o rozpoznanie wniosku przez sędziego SN powołanego na wniosek KRS sprzed wejścia w życie tej nowelizacji, gdyż w przeciwnym wypadku zostanie naruszony art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. i zakaz *nemo iudex in causa sua*.

Sędzia SN jest związany wyznaczeniem go do składu przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą danej izby (art. 80 § 1 u.s.n.), przy czym w przypadku wniosków z art. 29§5u.s.n, Prezes SN jedynie stwierdza wynik losowania, o którym mowa w art. 29 § 15 u.s.n. Sędzia wyznaczony do składu może zostać zwolniony z obowiązku rozpoznania sprawy tylko przez wyłączenie go przez inny skład od udziału w sprawie. Sędzia wydający niniejsze postanowienie został powołany na wniosek KRS uchwalony po wejściu w życie nowelizacji ustawy o KRS z 8 grudnia 2017 r., lecz nie złożył żądania wyłączenia w trybie art. 41 § 1 k.p.k., ponieważ wnioskodawca nie wskazał, aby sprawa immunitetowa I ZI 44/25 miała jakikolwiek związek z okolicznością powołania na urząd sędziego na wniosek KRS uchwalony pod rządami zmienionej ustawy o KRS. Niedopuszczalne jest formułowanie przez wnioskodawcę kryteriów uprawniających do rozpoznania sprawy niezwiązanych z tą sprawą. W ten sposób prokurator mógłby uzasadnić wniosek z art. 29 § 5 u.s.n. np. powołaniem sędziego po zakończeniu drugiej kadencji prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego i żądać rozpoznania go z wyłączeniem sędziów powołanych przez następnych prezydentów RP. Uwzględnienie takiego żądania niweczyłoby sens losowania, o którym mowa w art. 29 § 15 u.s.n. (liczba sędziów powołanych przed 23 grudnia 2005 r. niewiele przewyższa wymagany skład 5 sędziów).

[M. T.]

[r.g.]

